

Se människan

SE MÄNNISKAN PÅ
BOKMÄSSAN 2013
RAPPORT

Se människan på Bokmässan 2013

INLEDNING

UNDER SITT SAMTAL med teologen Ann-Louise Eriksson på Se människan- scenen under årets Bokmässan i Göteborg definierade författaren Niklas Rådström mytiskt berättande så här:

En myt är berättelsen om något som kan ha hänt eller inte hänt, men som på sätt och vis händer oss alla hela tiden.

Så kan man kanske säga om allt riktigt bra berättande, att det är berättelsen om något som på sätt och vis händer oss alla hela tiden. När vi läser om andra läser vi samtidigt också om själva, om det gemensamma, om vad det är att vara människa. Och berättelserna gömmer sig inom oss och där lever de kvar som en tolkningsmatris som fortsätter att bidra med förståelse och fördjupning.

Det är därför som mötet mellan kyrka, teologi och tro och litteraturen, som Se människan handlar om, känns som en sådan självklar arbetsgemenskap. Tron och litteraturen har inte samma ärende eller uppdrag, och ska inte heller ha, men när de jobbar ihop kan mening i ordets bästa bemärkelse uppstå.

VI PROJEKTLEDARE HAR vid det här laget själva en skatt av många små och stora aha-upplevelser som vi fått av att lyssna till samtal på Se människans scen och seminarier. Och ännu många fler människor har varit generösa och delat med sig och berättat om sina. Om nya perspektiv på livet i inre

och yttre bemärkelse, och på vårt samhälle och dess utmaningar. Hur roligt och spännande det var. Att livet djupnade för en stund.

EN FÖRUTSÄTTNING för denna litteraturens och trons arbetsgemenskap beskrivs i policyn för Se människan som jämlikhet.

"Jämlik dialog är möjlig bara då båda parter är inställda på att lyssna på varandra och att försöka sätta sig in i varandra ståndpunkt. Den förutsätter identitet och integritet; att olikhet bejakas och att varje samtalspart får vara den hon eller han är".

Identitet och integritet, att var och en får vara sig själv som förutsättning för ett gemensamt forskande i människans livsvillkor.

Att vara och leva som kristen kan betyda många saker. Att vara döpt. Att fira gudstjänst. Att känna sig som del av en församling och en världsvid kristen gemenskap. Att dela evangelium med den som ännu inte fått del av det glada budskapet om att mörkret inte övervinner ljuset. Och det kan vara det som vi sjunger om i psalmen, att drivas ut att bygga broar. Inte nödvändigtvis kristna broar. Utan broar helt enkelt. Sådana som människor behöver. Därför att de behöver dem. För att gå vidare på.

Så ser vi som arbetar med Se människan det, att vi sysslar med något fundamentalt kristet. Också när ordet Gud, eller namnet Jesus inte nämns i våra seminarier eller på Se människans scen.

Att vara bland människor, med människor, i samtal om livet. Att lyssna, inte bara tala. Att fråga, inte bara förkunna. Att försöka se den andre, vem han eller hon än är. Det var så Jesus gjorde och det är vad vi strävar efter.

ERIKA HEDENSTRÖM OCH MIKAEL RINGLANDER
UPPSALA OCH GÖTEBORG 2013 11 08

Se människan på Bokmässan – vad är det?

DEN ÅRLIGA BOKMÄSSAN i Göteborg är en av Sveriges största kulturhändelser. Där samlas varje år ett stort antal författare från Sverige och övriga världen såväl som förlag och publicister och tio-tusentals besökare, många yrkesverksamma inom media, utbildningsväsende och kultursektor. **2013 hade bokmässan 96 315 besökande.**

Se människan är Svenska kyrkans program på bokmässan och erbjuder forum där **litteratur, kultur och livsfrågor står i centrum.**

Varje år bidrar Se människan med ett antal seminarier till Bokmässans seminarieprogram och på Se människan-scenen i Svenska kyrkans monter kan den som besöker bokmässan, ta del av ett sjuttiofem författarsamtal med aktuella författare.

Se människan och Svenska kyrkan har genom åren haft ett antal speciellt inbjudna internationella gäster, bland andra Årkebiskop Desmond Tutu, Nina Hagen och Ingrid Betancourt.

I samtalen på Se människan scen betonas den existentiella dimensionen och de som leder dem har på olika sätt har sin bakgrund i teologi och livsfrågor. Se Människans senior förordare KG Hammar har beskrivit samtalen som "ett gemensamt sökande efter förståelse och tolkning av livet".

Vid Se människan-scenen kan man varje år också ta del av samtida fotografi i form av bildspel och inom ramen för Se människan produceras också utställningar på det som på Bokmässan kallas "Fotografiska stråket".

Under Bokmässan producerar också Svenska kyrkans församlingar, inom ramen för Kultursamverkan Göteborg varje år ett stort antal författarsamtal, konserter och andra kulturhändelser.

INTRYCK KG HAMMAR

”**SE MÄNNISKAN** betyder samtal. Och samtal betyder möten, inspiration och livsmod. I år hade jag flera goda möten i samtal om livets väsentligheter. Ett av dem minns jag på ett särskilt sätt, det med malmörförfattaren Kristian Lundberg. Han har i år kommit ut med *En hemstad*. Berättelsen om att färdas genom klassmörkret. Bara boktiteln kan man bli fångad av.

All text kan läsas på skilda läsnivåer. En läsare har makten att bestämma nivån. En författare kan bara försöka hänga med. En ambition på Se Människan-scenen är ju att ständigt vara på jakt efter allt djupare läsnivåer, kanske ana själva källvatten eller grundtonen eller urberget, vilken metafor vi nu väljer. Att färdas genom ett mörker mot en

stad som kan upplevas som hemma! Associationerna bara rinner till. Med Kristian Lundberg är det lätt att borra djupt i tillvarons mylla.

På ytan är det en berättelse om hur de fem barndomskamraterna med samma klassbakgrund dör undan en efter en. Kristian blir ensam kvar, inte utan skuldskänslor. Deras liv måste berättas, men berättelsen befriar inte. Den håller såren öppna. De hjälper oss att leva helt, nära döden och med klar insikt om livets tillfällighet och gåva. Det gäller att leva i ögonblicket, här och nu. Dörrar öppnas och stängs. "Lazarus, kom ut!" I berättelsen göms ett slags tigande, ett gömställe mitt i livets larm, ett slags maning att ge upp, att erkänna sig besegrad. Kristus är namnet på maktlöshet och övergivenhet, men därmed också vägen genom

mörkret. Kärleken är dödens enda motgift och det enda sanna är det som gör ont. Att skriva är att komma hem och att älska är att förtvivla på ett mänskligare sätt. Att skriva om den man älskar blir att inkarnera, ge kropp åt. Som att sända ut små vita båtar på det stora havet.

En människa blir i dagens samhälle lätt bara ett föremål, en vara, en nyttighet. Men det är ingen naturlag att det så lätt blir på det sättet. Också påskan finns, där dagen skall segra över natten. Själens dunkla natt bryts av gryningsljuset. Orden väcker oss till liv. Kristus skälver också i mig, det är det "ytterst märkliga". Att förlora och resa sig upp. Igen och på nytt.

När man samtalar med Kristian Lundberg hörs ett sällsamt ljud, som av en källa som porlar stilla. ””

Se människan – så funkar det

Se människan skulle inte fungera utan sina många frivilliga. Människor som i kraft av ett personligt engagemang bidrar in i arbetet på många olika sätt. Frivilliga medarbetare finns med i de arbetsgrupper som tar fram och bearbetar förslag på seminarier och scenprogram. Andra bygger montern och presenterar och utvärderar författarsamtalen på scenen. Och framför allt så är det ofta frivilliga medarbetare man möter när man kommer som besökare till Se människan monter och scen på Bokmässan. Det är de som hälsar välkommen, visar en tillrätta, serverar kaffe och delar ut Se människan-tidningen. En viktig hörnsten och inspirationskälla för verksamheten.

SE MÄNNISKAN ÄR organiserat som **ett samarbete mellan Svenska kyrkans nationella nivå och Göteborgs stift.**

Verksamheten leds av en styrgrupp bestående av medlemmar från båda parter och finansieras av parterna tillsammans, samt i viss mån av bidrag från samarbetspartners.

Viktiga samarbetspartners är Berling Press AB, Verbum förlag, Sensus studieförbund och Sigtunastiftelsen.

Arbetet med att planera, genomföra och utveckla seminarier, författarsamtal och andra aktiviteter utförs av två projektledare, Erika Hedenström, vars arbetsplats är kyrkokansliet i Uppsala och Mikael Ringlander vid Göteborgs stiftskansli. Dessutom engageras kommunikatörer i stiftet, så väl som på nationell nivå.

Under själva genomförandet ställer Göteborgs stiftskansli också stora delar av sin personalstyrka till förfogande. De flyttar då sin arbetsplats till Svenska mässan under några bråda dagar. Det samma gör avdelningen för nationell kommunikation på Svenska kyrkans nationella nivå.

INTRYCK BERIT RAPPMANN

”**DETTA VAR MITT** första år som medarbetare i Se Människan-montern och det var en rolig upplevelse och en aning omtumlande för en stillsam pensionär! En kyrkvärds-kollega frågade om jag ville delta och jag nappade genast. Att vara med på bokmässan kunde som lite dejà vu från mitt yrkesliv när jag var på mässor som photokina i Köln och Schwei en & Schneiden i Essen för ”mina” företag. Det är en särskild känsla att jobba med all energi fokuserad på nuet – till skillnad från långtidsplanerna på kontoret.

Vår grupp av frivilliga i Se människan-montern hade några olika uppgifter som vi turades om att utföra. Vi bryggde kyrk-kaffe som serverades till tacksamma mässbesö-

kare, försökte svara på de mest skiftande frågor om mässan (var finns Jonas Gardell?) och om Göteborgs geografi (vilken buss går till Centralen?).

En och annan fråga om Livet och Döden kunde snabbt vidarebefordras till proffsen.

En strid ström av mässbesökare var mycket engagerade i att föreslå nya författare för scenen (Påven! Jane Austen! Ante Jackelen!) och detta sporrades extra av att man kunde vinna en nyutkommen bok. Det var kul att möta dessa människor som verkligen ansträngde sig för att ge intressanta namn. Det var fullt upp hela tiden och min lilla förhoppning att kunna speja lite på vad som hände på scenen gick i stöpet. Därför har jag senare tittat och lyssnat på många intressanta samtal hemma vid datorn. Så fantastiskt att detta finns att tillgå!

Några nya favoriter blev David Safier med sin bok *Dålig Karma*, Caitlin Moran med nykomlingen *Morantologi* och Merete Mazzarella med *Att berätta sig själv*. Man måste inte nödvändigtvis skriva sitt liv, säger Merete, (och några personer borde i alla fall avstå från att ge ut boken) men hon ger inspiration att få igång tankarna om hur ens eget liv blev sådant det är. Och då känner man snart en stor tacksamhet för allt gott man själv fått uppleva!

Mål och prioriteringar inför Se människan 2013

INFÖR 2013 ÅRS Se människan fanns det områden som vi projektledare, med stöd av vår styrgrupp, ville utveckla.

En sådan sak var **kvaliteten på författarsamtalen på scenen**. Samtalet är ju kärnan av själva verksamhetsiden. Se människan blir aldrig bättre än sina samtal. Att stärka samtalsledarna i deras uppdrag var därför en viktig prioritering.

Detta ville vi göra dels genom att skapa möjlighet till teologisk reflektion kring vad som är syftet med ett författarsamtal i vårt forum. Dels genom att ge redskap för själva genomförandet.

ATT TA TILLVARA det existentiella perspektivet i ett offentligt samtal med en författare och att göra det med bibehållen integritet för båda parter, samtidigt som det samtal man för förhoppningsvis ska vara en stimulerande upplevelse för den publik som samlats för att lyssna, det är en uppgift som kräver eftertanke och träning.

Våra samtalsledare ska tillråga på allt göra detta "live" och inför en publik som kan bestå av flera hundra personer, och som regel utan någon tidigare journalistisk erfarenhet. Att samtal nummer livesänds på webben ökar dessutom kraven.

VI GENOMFÖRDE därför i augusti 2013, i samarbete med Sigtunastiftelsen, för andra året i rad samtalsledardagar på stiftelsen i syfte att stärka samtalsledarna i sina uppdrag och att skapa en reflekterande arbetsgemenskap av vad som tidigare varit en ganska löst sammansatt

grupp samtalsledare. Medverkade gjorde bland andra Daniel Sjölin, författare och tidigare programledare för SVT:s litterära magasin Babel.

Något annat som vi såg kunde utvecklas var **sammansättningen av scenprogrammet** och vilka boktitlar som lyftes fram där. Innehållet om man så vill. Vårt mål är att programmet ska präglas av grundiden med Se människan, att samtalerna ska vara angelägna ur ett existentiellt perspektiv. Vi eftersträvar också bredd, jämn kvalitet och omväxling. Därför var det angeläget att fundera kring varför vissa böcker i tidigare års bokskörd som det skulle varit värdefullt att tala om på vår scen inte hittat dit, och att utveckla samarbetet med de förlag som lämnar förslag på titlar och författare.

VI INLEDDE därför under våren 2013 arbetet med att göra förlagsbesök i syfte att presentera Se människan, ta del av feedback från förlagens sida och utveckla samarbetet.

Att utveckla **Se människan-tidningen** var en annan viktig prio-

ritering. Målet var en tidning som presenterar programmet i sin helhet och som håller ihop tematiskt och estetiskt. Viktigt var också att tidningen fångar och förmedlar Se människans grundidé och att läsaren kan hitta såväl lättillgängligt som fördjupande material.

Ett annat högprioriterat område var övrig **kommunikation** kring verksamheten, webb, press m.m. och intern kommunikation, och inte minst, vad som är en viktig förutsättning för kommunikationsarbetet, samordningen och **samarbetet** mellan Göteborgs stift och kyrkokansliets kommunikationsavdelning.

INTRYCK CAROLINE KROOK

” PÅ SE MÄNNISKAN-SCENEN krävs en öppenhet för existentiella frågor. Gästerna som kommer är medvetna om att de kommer till ett arrangemang där Svenska kyrkan är värd. Åhörarna förväntar sig också att vi valt författare som i sina verk pekar på livets djupdimensioner. Just därför hade jag bestämt mig för att inte fråga P O Enquist om han tror på Gud när vi möttes på Se människan scenen. Den frågan kan inte ställas i ett seriöst sammanhang, om man inte på något sätt definierar vad man menar med de tre bokstäverna G-U-D. Jag ville inte att vi lättvindigt skulle fastna i den frågan. Men jag bär med mig som ett minne den besvikelser som drog över hans

ansikte. Kanske han hade velat svara på frågan. På sitt sätt. Men jag ångrar mig inte.

Jag är imponerad förvånad över den stillhet och koncentration som präglade de flesta samtal. Jag såg många människor som bokstavligt parkerade på sin plats i flera timmar. Mitt i denna brusande marknadsplats gick det att skapa ett avskilt hörn där rösterna inte behövde överrösta någon annans. Säkert bidrog den goda organisationen, perfekt ljudanläggning och någon form av ro mitt i ett rådande kaos.

Något av kaos blev det förstås när Jonas Gardell skulle bana sig väg till scenen genom publikhavet. Han fick scenen för sig själv. Det är svårt för en estradör att underordna sig samtalets regler. Jag tänker att det var helt rätt att inte ens försöka

ha ett traditionellt samtal med honom. Inte så att han inte är kommunikativ, men han är det på ett annat sätt och det är också ett sätt att visa en människa respekt att låta henne vara just som hon är.

Jag bär med mig många goda samtal från Se-människan scenen, både de jag lyssnat till och de jag själv fick förtroendet att leda, men också många samtal vid kaffemuggarna och i Verbums hörna vid caféborden. För många blev just den hörnan en mötesplats. Tack för alla goda möten.

Jag tänker på den sång som alltid avslutar Stadsmissionens gudstjänster i Stockholm i Bullkyrkan *Mötas och skiljas är livets gång. Skiljas och mötas är hoppets sång. Nu skiljs våra vägar. Nu säger vi farväl, men vi hoppas vi att ses igen.* ”

Se människan på Bokmässan 2013 – så blev det

SEMINARIEPROGRAMMET är det som gör bokmässan till en kulturhändelse och mer än en intern branschangelägenhet. Seminarierna handlar om viktiga författarskap, livsfrågor och samhällsangelägenheter och vänder sig till en intresserad allmänhet.

Se människan producerade 2013 **två egna 45 minuters seminarier** inom ramen för bokmässans seminarieprogram och **ytterligare fyra seminarier i samarbete med andra arrangörer.**

Om godheten och girigheten med utgångspunkt i Stefan Jarls film *Godheten* som 2013 vann Svenska kyrkans filmpris. Medverkade: Stefan Jarl, Kajsa Ekis Ekman, Andreas Cervenka, Caroline Krook och Marit Kapla.

På djupet med Leif GW Persson. Författaren i samtal med ärkebiskop Anders Wejryd. Medverkande gjorde Leif GW Persson, Anders Wejryd och Erika Hedenström.

DESSA TVÅ SEMINARIER som helt producerades inom ramen för se människan tillhörde några av mässans mest besökta. 400 personer såg Leif GW Persson samtala med ärkebiskopen och 330 deltog i seminariet *Godheten* och girigheten.

DE SEMINARIER DÄR SE MÄNNISKAN VAR SAMARBETSPART VAR: **Religion – positiv kraft eller konflikt orsak?** Medverkande: Mohammad Falzhashemi Sten Halvardson och Magnus Stenberg. Antal deltagare: 130 st.

Fransiskus av Assisi – en helhjärtad inspiratör. Medverkande: Ted Harris, Carolina Johansson och Lisbeth Gustafsson. Antal deltagare: 130 st.

Min bok är din bok. Medverkande: den jordanska barnrättsskämpan Hanaa al-Ramli och Kattis Ahlström. Antal deltagare: 36 st.

Hur pushar man sig själv och sina barn lagom mycket? Medverkande Cajsa Tengblad Magnus Hedman och Kattis Ahlström. Antal deltagare: 123 st.

I SEMINARIEPROGRAMMET ingår också en litterär gudstjänst som varje år produceras inom ramen för Se Människan och som direktsänds av SR p1.

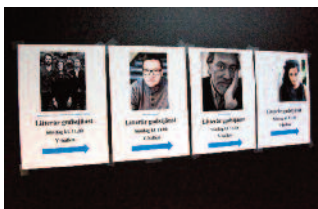
I år medverkade författarna Athena Farrokhzad, Kristian Lundberg och Niklas Rådström. För musiken svarade Anna Stadling trio. Gudstjänsten utformades och leddes av prästen Birgitta Westlin. 200 besökare deltog i den **litterära gudstjänsten** på plats på bokmässan. Sveriges radio uppskattar dessutom att ungefär 200 000 lyssnare tog del av den via sina radioapparater och appar. **Sammanlagt deltog 1 349 besökare i seminarier producerade av Se människan.**

SCENPROGRAMMET

Trots att det är den kanske mest centrala delen av Se människan på bokmässan, och därför förtjänar det största utrymmet, är det svårt att här beskriva det arbete som gjordes på Se Människans scen under bokmässan 2013 helt enkelt eftersom det är så omfattande.

Från det att mässans portar slås upp på torsdagens morgon till dess att utställarna redan börjat riva sina montrar på söndag kväll rullar tjugo minuter långa författarsamtal med tio minuters mellanrum på Se människan scenen. **Totalt genomfördes 72 författarsamtal av 32 samtalsledare under årets mäsä.**

Av dem kan vi bra nämna några, som får fungera som exempel.

VARJE MÄSSDAG inleddes med en morgonmeditation för att anknyta till kyrkans tradition att börja dagen med andakt och eftertanke. Fyra medverkande hade blivit inbjudna att lyfta fram en historisk person och få oss att för en stund se denna människa.

Författaren Ulrica Stigberg berättade om Fryshusets Anders Carlberg, Ted Harris om Sören Kierkegaard, KG Hammar om Simone Weil och radioteaterns chef Stina Oscarson talade om den vitryska regissören och teaterledaren Natalia Kaliada

I SAMTAL MED ÄRKEBISKOP

med Anders Wejryd berättade författaren och mellanösternkännaren Sigrid Kahle om vad hennes barndoms kristna tro betyder för henne. Antje Jackélen samtalade med Maciej Zaremba om hur kravet på vinster urholkar vården. Claes-Bertil Ytterberg frågade Åke Pettersson som skrivit en bok om berömda sista ord vad han själv planerar att säga på dödsbädden. "Det finns de som hävdar", svarade författaren, "att jag är något av en hypokondriker. Så jag funderar på att säga *Vad var det jag sa!* Alf Linderman, direktör på Sigtunastiftelsen talade med Olivia Bergendahl om ungas känsla sin hembygd. Och Mons Kallentoft reflekterade över sambandet mellan att växa upp omgiven av sorg och hemligheter och behovet att senare i livet av att köpa sig ljusa, livsbejakande ögonblick. Och mycket, mycket mer...

Scenen hade i år omkring 10 500 tusen besök vilket är lika många som 2012. Med tanke på att mässan som helhet hade tretusen besök färre än 2012 är detta en relativ ökning.

De samtal som flest besökte var samtalen med brittiska Caitlin Moran, Leif GW Persson och PO Enquist i samtal med Caroline Krook som

alla hade omkring 350 besök vardera. Hela 500 mässbesökare kom för att lyssna till Jonas Gardell.

**BOKMÄSSANS FOTO-
GRAFISKA STRÅK** vill uppmärksamma bildens betydelse och fotografisk litteratur. I år låg fokus för utställningar och bildspel på människors livsvillkor i olika sammanhang. Fotografen Joakim Roos' bilder av fem romska familjers Göteborgsvardag utgjorde utställningen *Att vara rom i Göteborg*. Och Ciprian Gorgas bilder av den långa processen att byta kön visades som bildspel på Se människan-scenen.

Dessutom medverkade följande fotografer: Per-Anders Pettersson, Jerker Andersson, Mikael Ringlander, Frank af Petersens, Lars Fahlén, Christina Kronér, Magnus Aronson, Paul Hansen, Lina Ikse och Emmeli Malmqvist.

SE MÄNNISKAN bidrar dessutom till produktionen av **Fotografiska stråket** i sin helhet, där ingick i år utställningen *Street Art London*, en utställning där svenska serietecknare uppmärksammade Dawit Isaakkampanjen.

Författarporträtt med anledning av Tidningen Vi 100 år och utställningar av Cato Lein, Mattias Edwall och Maja Kristin Nylander.

INTRYCK LENA OLSSON FOGELBERG

” I MYLLRET AV bokmässans böcker och människor öppnar sig Se människan-scenen som en oas. Här finns inte bara vatten och kaffe, här finns samtal som med sin angelägenhet motar undan försäljningsbruset.

Kan ett samtal om död vara livgivande? Kan ett samtal om det värsta som kan hända ge hopp? När egna livsberättelser kring det svåraste har klarnat och uttrycks med språkets sköraste ord och klanger, då skapas hopp och livsmod. Vi lyssnar andlöst och deltar med tysta ord i samtalet. Snart

viker ensamheten för den gemensamma upplevelsen av möjligheter – för oss alla.

Vid ett par tillfällen upplevde jag denna andlöshet i rummet. Kanske allra tydligast när K G Hammar samtalade med Kristian Lundberg kring boken *En hemstad*. Upplevelsen av samtalet som form vek undan när vi färdades genom klassmörkret, genom död och ensamhet, men guidade utan rädsla och förbehåll.

I mitt eget samtal med Grete Rottböhl som skrivit barnboken *Jon har ett svart hål i sitt röda hjärta* hände något annat. Guidningen genom det otänkbara gick direkt från död med ett kliv över tomheten till acceptans. Med en levd visshet om

att tiden, livet läker. Men någonstans längs vägen blev jag kvar i det som jag ville veta mer om, det tomma hålet. Det mest skrämmande som vi hade behövt dröja vid för att rädslan skulle klinga av. Det är också en erfarenhet att bära.

Gudstjänsten på söndagen blev ett avslut med öppning. Bokmässan slut, hemåt igen, bärande tungt av inköpta böcker och lättad av påminnelsen om livets omöjliga möjligheter. ”

Se människan på Bokmässan 2013

– kommunikation

SE MÄNNISKAN TIDNINGEN

Redaktionen för Se människan-tidningen förstärktes och ett bitvis nytt arbetssätt, med tätare kontakter och redaktionsmöten etablerades för att utveckla tidningen som beskrivits under mål och prioriteringar.

Arbetet integrerades också med satsningen på att utveckla Se människan på webben.

Se människan trycktes i 100 000 ex och distribuerades veckorna innan mässan som inlaga i Kyrkans tidning och tidningen Sändaren samt till bibliotek i Göteborg med omnejd.

Den distribuerades också till besökarna under själva mässtdagarna.

WEBB

Att utveckla webben var en viktig prioritering inför årets bokmessa. En kampanjsida för Se människan byggdes på Svenska kyrkans webbplats med direktadressen svenskakyrkan.se/semanniskan. Målet var att sidan inte bara skulle informera om aktiviteter under Se människan, utan också avspegla Se människans grundidé och ge en känsla för det som sker på plats under mässan.

På hemsidan kan man bland annat ta del av reportage och intervjuer med en del av årets författare och se bildspel och filmer från scensamtalen under årets mässta. Dessutom kan de som vill vara med i utlottning av böcker och lämna synpunkter på Se människan. Sidan hade

Dessutom publicerades i år en banner för Se människan på Svenska kyrkans webbplats förstasida.

LIVESÄNDNING AV SCENSAMTALEN

Samtliga författarsamtal på Se människan-scenen filmades och livesändes, vilket var nytt för i år. De sökoptimerades löpande av en redaktör på plats, så att de blev lätta hitta vid en sökning på nätet och publicerades på Bambuser. 1176 tittare tog under Bokmässan del av de livesända scensamtalen.

Dessa har marknadsförts på Svenska kyrkans och på Bokmässans webbplatser, i sociala medier samt på plats på Bokmässan. När sex veckor gått sedan genomförandet av Se Människan hade omkring 10 000 tittare tagit del av de filmade författarsamtalen, att jämföra med 10 500 antalet personer som såg samtalen på plats under Bokmässan.

PRESS:

Enheten för press och redaktion på nationell nivå gör varje år sedvanligt pressarbete, med pressmeddelande etc. för Se människan, men att få uppmärksamhet i media i det stora utbud som Bokmässan utgör är en utmaning.

En sökning via Retriever, en sökmotor för publicerade artiklar, visar 28 publicerade artiklar 2013 vilket är en ökning jämfört med förra året då 23 artiklar identifierades.

Sökningen gäller endast tryckta media samt webb. 13 av årets artiklar återfinns i kyrkliga medier. Endast en artikel i de övriga tidningarna/webbtidningarna har Se människan som huvudfokus: Borås Tidning (både papperstidning och webb) om scensamtalet med Pija Lindenbaum.

För övrigt nämns Se människan endast som enstaka tips bland andra eller i förbifarten på annat sätt.

SOCIALA MEDIER

Enheten för press och redaktion på nationell nivå tog hand om bevakningen i Svenska kyrkans officiella sociala medier, Facebook, Twitter och Instagram.

På Facebook skapades ett event för Se människan där nyheter om Se människan

publicerades. Ett par samtalsledarna bloggade i en Community på Bokmässans egen webbplats före och under mässtdagarna, och ett tiotal frivilliga och anställda åtog sig att skriva och publicerade bilder från Se människan i sina personliga sociala media-flöden.

Drygt 5000 personer såg inläggen på Facebook, 27 personer gick med i eventet, mellan 200 och 300 inlägg gjordes på Twitter och ett trettiotal bilder publicerades på Instagram.

PERSONLIGA KONTAKTER, INTERAKTIVITET

Nytt för i år var en aktivitetshörna i Se människan-montern där besökarna

gavs möjlighet att ställa frågor och komma med synpunkter, och inte minst samtala om det de upplevt och frågor som väckts. Den som ville kunde lämna förslag på författare de skulle vilja se på Se människans scen 2014 och delta i utlottningen av böcker.

Gensvaret blev positivt både från montervärdar samt besökare. Omkring 540 författarnamn kom in och ett femtontal idéer kring Se människan – arrangemanget. Många, inte minst ungdomar, uttryckte att det var positivt att få möjligheten att vara med och påverka. Samtalen kom främst att handla om verksamheten på Se människan-scenen, men även om samhällsfrågor och människans livsvillkor.

inför och i samband med Bokmässan 4 929 besök, att jämföra med 2012, då det hänvisades till två olika webbadresser i marknadsföringen av Se människan, och motsvarande sida på Svenska kyrkans webbplats hade 2 474 besök.

Slutsatser och **ansatser**

ATT ARBETA MED Se människan är en stor ynnest, att tillsammans med andra sträva efter att skapa mening i stort och smått, samtidigt som man klurar på kreativa lösningar på praktiska problem och får möta så många människor. Det är svårt att tänka sig en roligare uppgift.

I år har arbetet för oss projektledare till och med varit särskilt givande eftersom vi har fått se våra ansträngningar bära frukt på många sätt.

Framför allt tydligt tycker vi att det avspeglats i scenprogrammets relevans och höga jämna kvalitet under årets Bokmässan, samt i att Se människan-tidningen och samarbetet mellan Göteborgs stift och Svenska kyrkans nationella nivå och samarbetspartners utvecklades.

Detta inspirerar inför 2014 och detta är de områden som vi vill fortsätta att utveckla.

Seminarier och författarsamtal är Se människans livsnerv och att fortsatt arbeta med att utveckla dessa är självfallet alltid en viktig prioritering.

AV DE SEMINARIER som i år producerades inom ramen för Se människan var de som baserades på förslag till Bokmässan från vår egen arbetsgrupp de som blev mest välbesökta. Vår ambition är att 2014 ha fler **egenproducerade seminarier**, och vi kommer att inför näst års mässor stärka arbetsgruppen som utvecklar seminarieidéer för att öka räckvidden på vårt gemensamma nätverk och få del av fler kompetensområden.

Inför 2014 arbetar vi också för att inom ramen för Se människan ha en eller flera internationella gäster. Rätt **internationell gäst** har tidigare år bidragit till att förtydliga och kommunicera Se människan-konceptet och givit viktig energi till verksamheten.

Eftersom samtliga författarsamtal på Se människan-scenen från och med i år går att se på nätet har vi projektledare

kunnat göra oss en bra bild av hur dessa genomfördes och kan konstatera att de som regel håller god kvalitet och att arbetet med att **stötta och inspirera samtalsledarna** givit goda resultat. Men vi kan också se att det är viktigt att fortsätta det arbetet och kommer att prioritera detta under 2014.

Vi kommer också att fortsätta med att med att **utveckla kontakten med bokförlagen**. Dels kommer vi att under våren genomföra möten med de förlag som vi redan har etablerade samarbeten med, för att för att få bättre kännedom om deras utgivning under året.

Vi kommer också att söka nya samarbeten med förlag som ännu inte är så synliga i Se människan sammanhanget; som Brombergs, Atlas, Atlantis, Historiska medier, Erzats och Tankekraft förlag

Att utveckla utställningarna inom det Fotografiska stråket är en prioritering.

Vi vill att de utställningar som visas där tydligt ska anknyta till Se människans grundidé och hålla hög kvalitet.

NÄR DET GÄLLER området kommunikation vill vi framför allt arbeta för en **ökad kännedom om Se människan bland Svenska kyrkans församlingar**. En viktig förutsättning för detta är fortsatt fokus på utveckla samarbetet mellan Göteborgs stift och Nationell nivå.

Vi vill också fortsatt utveckla Se människan på webben. När det gäller kommunikation vill vi också bidra till samtal, inte bara kring *hur* utan också *vad* som ska kommuniceras i olika sammanhang. **Hur gör vi så att det bästa med Se människan lyser fram**, till exempel i sociala medier? Hur kan vår policy inspirera arbetet med kommunikation på olika sätt?

Till slut några ord om en av de allra viktigaste tillgångarna för Se människan, monterytan. I många samtal och utvärderingar återkommer att stämningen i Semänniskan-montern är något unikt på Bokmässan. Där kan man som medverkande blir hörd, utan att behöva höja sin röst bokstavligt såväl som bildligt talat. Och som publik kan man inte bara höra som sägs, utan också verkligen lyssna. Därför är det kontinuerligt en viktig prioritet, anser vi, att i varje aspekt av Se människanarbetet söka bidra till att utveckla monter så att dessa viktiga värden förstärks och inte förflyktigas. Vår vision är **en lugn och vacker oas i mäss-larmet**.

